Бр. 1915/23
Fol 195/5

Поштарина плаћена у готову

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна 53.191
Администрација: Кнез Михаилова 46/I

Уредници: АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ, ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 1 фебруара 1929. БРОЈ 3 — ГОДИНА X.

Власник за А. Ж. П. МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата 48 дин. За иностранство 60 дин. Примерак 2 динара

Нашим претплатницима

У данашњем броју листа шаљемо Вам чек с молбом да се њиме послужите, шаљући нам дугујућу претплату за годину 1928, ако је нисте измирили, или, ако сте претплату за прошлу годину измирили, молимо Вас да нам пошаљете претплату за прво полгође ове године. Својим уредним плаћањем претплате у многоме ћете олакшати раду уредништва и осигурати да несметано и уредно излази наш феминистички лист.

И овом приликом молимо све претплатнике да нас обавесте ако су променили своју адресу.

УПРАВА ЛИСТА.

Кери Чермен Кет

9 јануара о. г. прославила је свој седамдесетогодишњи рођен дан једна од најзаслужнијих феминисткиња и несумњиво најомиљенија фигура у интернационалном феминистичком покрету: Г-ђа Кери Чермен Кет. Милиони феминисткиња широм целог света признају у њој свог највећег вођу. Поред једне искрене и дубоке поште које јој оне пуном мером одају, феминистички свет још осећа и неописану захвалност прожету кћеринском љубављу. Њу видети значи осетити одмах једно дивно спокојство. Чути њену одмерену, благу али уједно и тако снажну реч, значи добити нову снагу за што истрајнију борбу. Бити са њом у непосредном додиру, значи осетити се препорођеном.

На скупштини Лиге Жена Гласача одржаној 1925 у Ричмонду, Va. (Сједињене Државе) први пут сам је лично упознала. Имала сам срећу да за време једне седнице седим поред ње. Са великим интересовањем постављала је питања о раду на ширењу феминизма у нашој земљи. Њена порука нама била је тада: „Тражите опште право гласа. Половне мере нису прави успех". Мислила је на општинско и црквено право гласа. На питање да ли ће нас посетити, одговорила је да за сада нема изгледа. „Видите и сами да ја и овде имам пуне руке посла, а у Јужној Америци потребница сам но вама у Европи. Осим тога, за вас не бих могла ништа више учинити но што то данас ради Г-ђа Корбет Ашби. Ви у њој имате једног дивног вођу". А после неколико тренутака, као да јој се учинило да је била и сувише категорична, додала је: „Али, то не значи да се не бих веома радовала ако ми се укаже прилика да и Вашу земљу лично упознам." После тог сусрета виђала сам је на свима већим феминистичким скуповима у Америци. Вашингтон је постао центром њене најновије делатности на пољу истраживања узрока рату иваспостављању трајног мира.

Jus Suffragii и у својој јануарској свесци доноси и кратко биографију ове велике јавне раднице.

Као председница Америчког Женског Покрета за добијање општег права гласа Г-ђа Кет први пут сазива међународну конференцију за Женско Право Гласа. Тада даје оставку на положај председнице Међународног Савеза за Женско Право Гласа. На том положају остаје пуних двадесет година. У доба када је основан М. С. Ж. П. Г. свега пет земаља имало је опште право Гласа. Кад је одлазила са тог положаја, 32 земље имале су организоване Женске Покрете, а 28 земаља уживале су опште право гласа. За време свога интернационалног рада Г-ђа Кет посетила је и говорила у преко 20 разних земаља. Била је на свима континентима, изузев Аустралије.

Пошто су Сједињене Државе Северне Америке признале опште право гласа после једне упорне борбе од близу 40 година, г-ђа Кет посвећује се сва раду за одржавање трајног мира. Организује конференције за „Изучавање Узрока и Проналажења Лека Рату". Те се конференције држе почетком сваке године у Вашингтону. Одржала је безброј предавања на целом континенту не би ли што већи број жена задобила за ту највећу идеју: обезбеђење општег мира.

Београд — Аспазија Ајемовић

XI Конгрес и прослава

Двадесетпетогодишњици Интернационалне Феминистичке Алиансе у Берлину

Од 17 до 22 јуна т. г. одржаће се у Берлину прослава двадесетпетогодишњице постојања Интернационалне Феминистичке Алиансе, која је основана у Берлину 1904 год. Ова се прослава одржава приликом XI редовног Конгреса Алиансе, чије заседање одпочиње седницама планарне управе Алиансе 12 јуна т. г. Дневни ред за овај Конгрес је следећи:

12 јуни

од 14—17 часова седница егзекутивног комитета.

Увече комитет даје пријем Берлинској штампи.

13 јуна

од 10—13 часова седница егзекутивног комитета.

Од 14—18 часова седница интернационалног комитета (који сачињава егзекутивни комитет и председнице националних организација).

14 јуна

До подне: Састанак трију интернационалних комисија, које ће једновремено радити.

По подне: Састанак трију интернационалних комисија, које ће једновремено радити.

15 јуна

До подне: Раде три интернационалне комисије.

По подне: Састанак свих националних делегација по позиву њихових председница.

16 јуна

До подне састанак финансиске комисије.

По подне: Председница Интернационалне Алиансе са члановима комитета прима делегате из свих земаља.

17 јуна

До подне: Отварање конгреса са овим дневним редом:

Поздравни говор председнице.

Званични поздрави од стране немачких власти и корпорација.

Извештај пријемне комисије и дефиловање присутних делегација.

Свечана Седница за прославу

Г-ђа Чепман Кет, Американка, оснивачица Алиансе: „Двадесет и пет година триумфовања феминистичких".

По подне: „Двадесет и пет година рада за једнакост пред законима, једнакост морала и економску једнакост".

18 јуни

До подне: Пријем правилника о конгресу.

Извештај о листу „Jus Siffragii".

Извештај Егзекутивног Комитета.

Извештај о везама Интернационалне Алиансе са Лигом Народа и Интернационалним Бироом Рада у Женеви.

Измена Статута.

По подне: Извештај о раду комисије за националитет удате жене.

Извештај о раду комисије о изједначењу жена пред законом.

Увече: Митинг под председништвом г-ђе Пламинкове, сенаторке, „Рад жена парламентарки и општинских одборника".

19 јуни

До подне: Извештај о раду комисије за породичне додатке.

Извештај о раду комисије за неудату мајку и њено дете.

По подне: Извештај о раду комисије за једнакост услова рада жена и мушкараца.

20 јуни

До подне: Извештај о кандидатима, које предлаже Комитет за избор нове Управе.

Финансије.

Будућност Алиансе. Њен програм рада за женско право гласа и изједначење у правима са мушкарцима.

По подне: Извештај о раду комисије за женску полицију.

Увече: Митинг под председништвом г-це Розе Манус: „Женски Полицајци".

21 јуни

До подне: Извештај о раду комисије за једнак морал.

Извештај библиографског бироа.

По подне: Извештај о раду комисије за мир и Лигу Народа.

Увече: Митинг под председништвом Мис Рут Морган „Мир".

22 јуна

До подне: Завршни радови.

Извештај о резултату избора нове Управе.

По подне: Седница жена бирача.

Увече: Митинг феминистичке омладине под председништвом г-це М. Атанацковић.

24 јуна

Пре и после подне завршне седнице Егзекутивног Комитета.

Једино дете

У једном популарном немачком листу за чување здравља читамо о детету, које остаје једино у породици, следеће: На формирање младог човека веома много утиче, ако расте у друштву сестара и браће. Млади човек често пута мора савладати самога себе, што је од неоцењиве користи за самоваспитање. И колико радости уживају деца у породици, где има више деце. Сасвим друкчије је васпитање јединог детета, које је врло често само предмет за испитивање различитих васпитних метода. Једино дете има сасвим друкчије мерило према родитељима и родитељи према њему, јер ту недостаје искуство као врло користан васпитни фактор. Рђаве и добре особине детета јединца често се показују тек онда кад долази у додир са другом децом. Једино дете је родитељима вечита брига, јер их увек подсећа на то, да могу свакога момента остати сасвим без деце. Родитељи сконцентришу на једино дете сву своју љубав, а сувише велика љубав може постати врло лако штетна. Она може да размази дете у сваком погледу. Јединоме детету се обично ништа не одбија и зато доцније у животу много више пати, јер не зна ничега да се одрекне.

Једна велика мајка

8 септембра године 1911 умрла је Маргарет Етхел Макдоналд, жена познатог вође енглеске радничке партије Рамсеја Макдоналда. Тога дана је била прекинута спољна веза, која је кроз 15 година спајала два ретко чиста и добра човека. Брак Маргарете и Рамсеја Макдоналда није био једна обична формалност, која дозвољава да могу две особе живети заједно пред светом, него је био најдубља духовна заједница и искрено другарство, за које су способне само најрелигиозније индивидуалности.

2426/17

Маргарета Макдоналд и ако је била у својој земљи веома истакнут борац за женина права и права радничке класе, и ако није познавала у тој борби никакве компромисе — због чега је морала изгледати многима тврда и једностране — она није никад заборављала да је у првоме реду човек и да мора уносити у сваку борбу, ако неће да се борба сведе на лично противништво све добре особине правога човека: разумевање и поштовање противничког мишљења, достојанство, које даје једино истинско убеђење идејне борбе. Зато су њу вољеле и поштовале присталице свих политичких партија, јер су у њој виделе пре свега човека.

После смрти Маргарете Макдоналд описао је њен муж њен живот, најлепши споменик, који се могао подићи тој ретког жени и мајци. Ово што је написао Ремзај Макдоналд о својој жени, није славопојка њеног неуморног и несебичног рада у јавности, нити је жалосна песма над губитком најбољег пријатеља, већ је то деликатна, суптилна слика душевнога живота једног истинског јунака живота, који црпе сву своју снагу, доброту и лепоту из пречишћеног религиозног осећања. Кад је „стала пред врата смрти“, како пише њен муж у споменутој књизи, „запитао сам је, да ли хоће разговарати с киме о ономе, што је очекује. Она је одговорила: „То би било изгубљено време. Ја сам била увек спремна. Дај, да захвалимо Богу за све што, је било. Био је добар према мени, јер ми је дао моје животно дело, моје пријатеље и моју веру. На крају својих дана идем радосна Њему да добијем мир и заштиту“. Тако је говорила та млада жена, којој је било тек 41 година кад је умрла. Такве речи пред саму смрт може изговорити само истински јунак.“

Каква је била као мајка? Њен муж нам о томе каже следеће:

„Њени односи према њеној деци били су односи велике, верне пријатељице. Када је радила, деца су се играла око ње или на њеноме крилу. Док су била мала, стављала би их поред себе на под, с времена на време их је погледала, нежно би се на њих осмехнула и продужила свој рад или пословни разговор. У ово јутарње доба, кад пишем ове редове, гледам је како седи за великим црним столом, мали свежањ поред ње, из кога вире руке и ноге и одакле долазе крици радости; она с времена на време погледа на тај мали свежањ, придружујући се радосно крику детета, а сунчани зраци обасјавају и мајку и дете.

Дубоко поштовање, које је гајила Маргарета за сваки живи створ, било је меродавно за њен став према деци док су она расла. Најстроже је пазила на то да поштује њихова права и њихову индивидуалност. Њено разумевање за разноврсна мишљења само ако су испољавана поштено, довело ју је до тога да преломи са предрасудама, на пр. пред онаквим какве имамо ви и ја?“

Материнска љубав као што је љубав пингвина, који направе своје младунце потпуно зависне од себе, није била по њеном укусу. Она је јасно видела погрешно схватање обавезности у многим кућама, које важе пред кратковидим светом као узорна мајчина брига. Успеси таквог вођења на „конопцу“ и таквог „неговања“ огледају се код мушкараца слабића и лудих жена. Такав начин васпитања је најстрашнија и најжалоснија последица. Њено мало стадо она је сматрала за драгоцено благо поверено њеној бризи, које она има да чува, а не да га формира по својој личности. Свако дете за њу је било личност са властитим наслеђеним особинама, и она је сматрала за своју дужност да обогати њихов живот на тај начин, што ће их научити како да своје способности што боље развију и искористе. Њен задатак је био да им прибави свеж ваздух за дисање, чистоту њиховог осећања и да их научи како правилно да употребе своју слободу. Као да је хтела казати: „Само за то сам ту да вас држим и да вам помогнем, ако је то потребно, али пре свега желим да развијете своју сопствену малу личност, тако да кад постанете мушкарац и жена, да будете човек са слободном вољом, а не створ прилика“. Сматрала је дисциплину као потребу, али не као систем насилне потчињености, не покоравање спољне заповести, коју прати казна, већ дисциплиновати духовну вољу, паметно понашање, имати моралну контролу над инстинктима и страстима. Њене речи у писму деци, којим им јавља смрт старе мајке веома су значајне: „Морамо покушати да се међусобно тешимо“.

Један део васпитања, које је пружала деци, састојао се у томе да их научи међусобном помагању, како би сама прошла кроз живот, да се у животу снађу и без ње. Желела је да им свет не буде туђ. Известан број наших пријатеља је био увек спреман да се брине за нашу децу. „Дођи и гледај моју децу док ми водимо изборну борбу у Лајцестру“, тако је писала доброј пријатељици, која јој је нудила своју помоћ. Ако је морала напустити кућу за дуже време, послала би децу својој мајци и ако тужна срца, ипак је била уверена да је тако најбоље. Била је уверена да ће море, поља, брда, јаки рибари, имати добар утицај на њих. Само кад смо отпутовали за Индију, била је истински несрећна, што напушта децу. Они фини импулси, којн нам говоре на један тајанствен начин, шаптали су јој да нас облаче смрт својим крилима. Била је као птица која има младе, преплашена и несретна кад долази косач на поље где је њихово гнездо. Деца су била тада код моје мајке и свако писмо које је писала изражавало је тај страх пред опасношћу.

Кад је после нашег повратка умро наш петогодишњи син, у фебруару 1910 године, изгледало је као да се завукла у најосамљенији и најмрачнији кутак њеног унутрашњег храма. Спољa је изгледала чудновато мирна. Али, и ту се показала њена страшна неспособност да пусти ток свога бола и да се исплаче на грудима пријатеља. У писмима је давала своју жалости слободнији израз нарочито блиским пријатељима, с којима ју је везивала најтешња сарадња. Једном пријатељу је писала 6 марта 1910 године: „Наш губитак не сећам ништа мање тешко. И није тако одавно, тек четири недеље како смо га закопали. Сваког дана сећам изнова, као да до тога дана нисам ништа осетила. Сигурно да је добро што имам и осталу децу: али све што они раде, подсећа ме на оно, које недостаје, које је увек тако весело трчало. Увек мислим на сваку појединост последње болести: било ми је као да смо се безмерно зближили“. А на другом месту: „Статистике о смртности деце постале су ми несносне. Навикла сам била да их читам научно, суховарно, али сада ми изгледа да познајем бол, који стоји иза сваког броја. Није истина да су нам остала деца утеха за бол, нити је истина да време лечи бол. Не — све је страшније и страшније“. Неки наш пријатељ, који је тада изгубио кћер, казао ми је да су му много пружала утехе писма Цицерона о смрти његове кћери. Дао сам јој та писма. На то се односи реченица из писма, које је писала једној пријатељици: „Ја се могу обратити само својој властитој вери и властитој нади“. Све то показује да би она радије размазила своју децу највећом љубављу и да би јој то било много лакше, него што је употребила снагу да спроводи свој спартански програм васпитања. Писма, које је писала својим пријатељима, увек су пуна нежности за децу.

Њен идеал мајке био је да мора бити најдража пријатељица својој деци, јер не треба да имају ред њоме ма какве тајне и да имају заблагодарити само њој ако се развију у снажног човека. У томе погледу је била права Римљанка. Свет јој је био бојиште. Њени синови и њене кћери да заузму у тој борби јако и одлично место. Зато је кућа била најпогоднија база, а мајка најбољи чувар. Надала се да кад дође њихово време да напусте домаће огњиште, да пођу својим путем, да не они стајати усправно, поштеног ока и чистога срца примајући њене опроштајне поздраве и њен благослов“.

Наша деца

Писмо једне мајке.

V

Настало је годишње доба када заразне болести узимају највише маха. Родитељи, са зебњом у срцу, сваког дана испитујући њиховим погледом посматрају своје малишане, брижљиво пратећи сваки њихов покрет, њихово расположење при јелу, при игри. Из твог последњег писма видим да си и ти под утицајем тих тешких стрепњи. Волела бих да те знам спокојнијом, хладнокрвнијом, јер том претераном бригом расипаш једну врло скупоцену енергију, чији и најмањи делић има да ти послужи за једно потпуно и правилно извођење твога задатка као матере троје деце.

Лекари нам стално препоручују да децу чувамо од назеба, јер је добро познато да деца начетог здравља лакше подлежу заразама. Али, често пута и поред највеће пажње дете се разболи. У том случају велика је грешка губити се у разним пребацивањима и нарицањима. Болест је сте непријатан, често пута један веома тежак догађај, али кад је она већ ту, сва наша брига има да се усредсреди како да је се што пре и што лакше ослободимо. Један од првих корака који, на случај болести, мораш да учиниш јесте да посао у кући сведеш на минимум. Главна брига бива болесник, али та брига мора бити апсолутно рационална. Ти ћеш слабо помоћи болеснику ако своју бригу будеш испољавала на тај начин што ћеш себе лишавати потребног одмора и открпљавања; ако будеш сваког часа запитковала „твоје љубимче да ли му је лакше, нудила га разним пољудама, узимала у наручје, грлила, љубила... То је таман колико да га још више ослабиш. На прво место позови лекара у кога имаш пуно вере. Малој деци, која нису у стању сама да се изражавају, мајке морају дити тумач код лекара. У колико мати ту своју улогу боље схвати и изврши је, у толико је лекару олакшан труд постављања што тачније дијагнозе. За тебе не би било много похвално да на лекарева питања односно температуре, сна, апетита, столице, повраћања, итд. итд. не би знала одговорити, или само била у стању да даш неодређене одговоре: „мислим“.. или „чини ми се“ или „бојим се“. Чим приметиш да ти дете не изгледа као и обично, прво види има ли температуру. Ако је температура висока, и ако се тако

У Београду

Кад су се у касној ноћи изгубила и задња светла, осетила сам истинску тугу, но парна се машина није освртала на моје мисли и осећаје.... Димила се, хуктала, стењала и вукла вртоглавом брзином све даље и даље дуги низ вагона по глатком, гвозденом путу остављајући за собом мирјаде светлих варница. Кушала сам да их пребројим. Каков детињаст посао. Као да би нетко хтео бројити звезде. Избројиш до сто, двеста, а онда се једна оклизне, ти пођеш за њом и заборавиш прошлих број....

Давно је већ нестало Загреба, изгубио се сребрни Савин траг, но мене су још увек мисли носиле у његов Горњи Град, где се у тихој ноћи тако лепо црта силуета старе цркве светог Марка. Волела сам осветре сене, што се крше око њезиних зидова и сву ону мистику, што око ње влада, која проматраоца преноси унатраг за неколико векова, сећа на поетичне Грееноре хисторијске описе средњовековних енглеских градова. Ту су они интимни intérieur и слатких малих фигурица о којим пева Домјанић својим њежним кајкавским језиком, у којим крај старог камина сања лепа жена „в задњем огњу дана“, ту је срце Загреба, загребачке романтике, која живи, живи и говори у залазу сунчаном, у месечевој ноћи, коју никад неће прогутати доњи град са свом својом модерном раскоши и техником.

Са првим јутарњим светлом, почеле су бледити и моје мисли. Борила сам се са измењу сна и јаве....

Полако сам сашла на београдском колодвору. Први пут. Ходали смо лепим улицама. Мој ми је пратиоц марљиво казивао њихова имена, упозоравао на поједине зграде, министарства, банке. Велике двоспратне, троспратне куће, палаће. Нисам осећала ове студени, што се и нехотице увлачи у срце, кад дођемо у нову средину. Чинило ми се као да одсвуд дише извесна топлина. Видела сам, да ме подилази „вал ентузијазма“ против ког се тако марљиво и узалудно борим.... Кад смо прошли крај једног излога, мало нисам завикнула: Каково дивно цвеће!... Беле руже и мимозе. Како се само сунце весело одбијало о стакло, миловало га. Дошла ми је спонтана, нескромна жеља, да опленим власницка, да однесем сев цвеће у рукама, да у целини осетим сву лепоту његова мириса и боја. Лепота делује. У том је њезина величина, а и оправдање за нас смртне људе....

Срела сам целу скупину младих девојака. Све носе капе са значкама: IV, VI, VII, VIII.... Ученице. Лица свежа, лепа. Очи? — Очи су ум оне чудне црне боје, што ме цело вере сили. да се осврћем за блажим тоном. Час су светле, као жеравица, а сад тамне као да ништа не виде. Залуд би се човек трудио да схвати што кажу.

— Иде дан за даном. Хтела бих да схватим шум и говор ових улица, Дунава и Саве што сад тако лагано теку под тешким теретом леденог санта, но град је као и човек, није лако схватити и упознати његову душу.

Наше старе дубровачке „владике“, што тихо, да их не чују „мири“, шапућу под окриљем лепог мора, осетиле би сигурно велику симпатију у својим душама, кад би могле чути Вас, господо, што — док Вам мале, фине руке драгају црне перле, што су се обесиле о Вашем врату — причате о београдској прошлости, о београдској романтици, која нас, децу других крајева, сећа на нашу старину, на нашу прошлост и држи увек будну љубав према вама. Ми волимо и шум нашег Јадранског Мора, његове сиве, голе планине, Хрватску са свом њезином романтиком и великим, јуначким крај: Карађорђа, Синђелића. „Ми, мала књежевина Србија“ — рекли сте — „борили смо се против велике турске царевине....“ Велико је било срце у мале Србије. Што је сила према срцу. Срце је веће, много веће.

Београд је град заноса. Аплауз, којим се дочекује омиљени песник града. Два пут сам била присутна на народном универзитету, кад је госпођица Десанка Максимовић рецитовале своје песме. Мислила сам, да ће је омладина својим заносом онако филигрању — и ако је се није дотицала! — загушити. Преда мном је седила новинарка госпођа Анђа Бунушевац. Фебрилна, темпераментна, с црним очима у које се увек може гледати, јер су увек радосне и светле, смеши се и биљежи, ал не

одржава, одмах позови лекара. Док га очекујеш, преслишај се шта је све било с дететом последњих дана. Потруди се да се приселиш свега што се са њим догађало. Упознај лекара са свима претходећим околностима што боље можеш. Он ће ти тада знати помоћи са медицинске тачке гледишта, а на теби остаје онај други не мање важан део неге и лечења болесника. Од болесничке собе не смеш правити собу састанка разних рођака и дечјих обожавалаца, па ма како то они драги били. Болесном детету потребан је што већи мир и што чистији ваздух. То му можеш обезбедити једино ако га будеш чувала сваког излишног узнемиравања.

Твоја А.

Да ли је Јулка Куреш невина?

Недавно су у нашој штампи биле донете вести о језивом убиству једне тринаестогодишње девојчице у парискоj Булоњској Шуми, за које је окривљена наша држављанка Јулка Куреш, чији је отац Мађар а мати Словенкиња. Порота је Јулку осудила на смрт и ако она дело није признала, и ако не постоје позитивни докази да је баш она лично дело извршила. Поводом изречене осе смртне казне у европској јавности се последњих месеци доста писало, те би било интересантно да о томе и ми наше читатеље упознамо.

Почетком јула месеца 1927 г. нађена је једнога дана у Булоњској Шуми мртва мала Кармен, јединица кћи скромних родитеља Бирнио. Истрагом је за то убиство осумњичена Јулка Куреш, стара 26 година, која се већ неколико година налази у Француској. Јулка је сумњивог владања, у Француској је осуђивана за крађу, има једног пријатеља, који је био у материјалној невољи, те се верује да је новац, који је украден породици Бирнио када је нестало и мале Кармен, Јулка узела да спасе свога пријатеља. Такође, једина је вароватноћа да је мала Кармен убијена због украденог новца, пошто је прегледом леша утврђено да никаквих повреда тела није било, осим оних које су имале за циљ уморство.

Јулка Куреш дело није признала, ма да није могла доказати свој алиби. Постоје многи знаци подозрења, али позитивних доказа да је убица Јулка Куреш такође нема. Порота париског суда, у уверењу да има довољно јасних знакова да је Ј. К. извршила злочин из чистог користољубља, изрекла је пресуду да се Јулка Куреш осуђује на смрт.

Ова смртна казна, изречена над једном младом женом, и ако не постоје апсолутни докази да је она убиство извршила, изазвала је револт међу неким француским женама. Најватреније бранилац несрећне Куреш, феминисткиња Д-р Ноеми Ширкер упутила је апел на жене преко штампе, позивајући их да се дигну против смртне казне, и да захтевају помиловање Ј. К. Овај апел Д-р Ширкер донеле су неке француске, немачке и наше новине. Д-р Ширкер се обратила једним писмом и на председницу нашег Н. Ж. С. у циљу да заинтересује Н. Ж. Савез за судбину ове наше држављанке, и да затражи помиловање. Д-р Ширкер је чак одштампала и једну брошуру, у којој говори о Ј. К. тврдећи да и ако је она дела осуђивана за крађу, и ако је утврђено да је сумњивог владања и да је лажљивица, да она у својој природи има и тако лепих особина, које дају уверење да она није злочинац. Стално је у контакту са осуђеницом, која у парискоj тамници очекује последњу реч Председника Републике, да буде бачена у чељуст смрти или да јој се страшна казна замени још гором — вечитом робијом. Интересантни су одломци из писама Ј. К. послатих Д-р Ширкер, која су у стању да поколебају и најубрђеније уверење да је она злочинац. Овде ћемо дати један карактеристичан пасус:

„Никада нећу заборавити три дана мога суђења. Видим скрхан свој живот, и да је све за навек изгубљено — чини ми се да једино смрт може да ми поврати слободу. Не бојим се смрти, моја је савест потпуно чиста! Ево већ месец дана је прошло од мога суђења, и то време ми изгледа као дуги низ година, као да већ 20 година по 100 пута дневно у мојој души оживљава изречена казна — када ће већ једном бити крај! О! где ли је личност коју треба ја да заменим? То је створ без милости, подлац. Опростите ми што се овако изражавам, али ја сам као луда, страшно патим! Жедна сам осветe! И ако једнога дана постанем злочинац, заиста бићу још невинија зато, јер сам у затвору научила како се врше злочини!“

Нису ли ове речи страшна осуда данашњега друштва, које често од најбољег човека створи злочинца, а у уверењу да дели правду, често само врши најстрашније злочине?

Другом приликом Ј. К. опет пише својој бранитељици:

„Ја сам Словенкиња — да ли је то можда узрок што ми се чини толика неправда? Увек се питам да ли је то могуће. Дошла сам у Француску сматрајући се код своје куће. Не сумњајте у мене, ја сам имала увек толико поштовања за ту леп у Француску“.

Друго једно писмо завршава: „Дозвољавам себи да Вам мегнем у писмо једну љубичицу, надам се да ће ми Господин Директор дозволити“, и лепа пармска љубичица била је закачена на крају писма...

Д-р Ширкер — како смо већ казали — обратила се и једним писмом председници нашег Савеза у циљу да заинтересује наш Народни Женски Савез за судбину ове наше држављанке.

Београдски део Управе Н. Ж. С. прогсудирао је писмо Д-р Ширкер и прво је стао на гледиште да не чини никакве кораке у Француској, из разлога што није у могућности да сама Управа проступдира цео оптужбени материал и да се увери да ли може са правом и без бојазни заложити ауторитет Н. Ж. С. за овај случај. Председница Н. Ж. С. одговорила је стога, да верује у правеdан суд француских судова, и да са поверењем у њихове руке остављамо судбину наше држављанке. Но пошто су се словеначка женска друштва више заинтересовала за судбину њихове уже земљакиње, Народни Женски Савез је затражио од Француског Женског Савеза блиска обавештења о процесу Ј. К. И док Н. Ж. С. очекује да добије потребне податке за доношење своје дефинитивне одлуке, какво ће држање узети у овоме питању, дотле су словеначка женска друштва колективно затражила помиловања Јулке Куреш.

Овај случај је у Француској изазвао велики покрет жена против смртне казне. Жене су истакле два захтева: 1) да се у пороtним суловима наименују и жене, које ће сигурно боље моћи да схвате женску психу; и 2) да се укине смртна казна уопште. Поведена је једна анкета, и већ су добивени многобројни потписи најистакнутијих жена и мушкараца.

Овај случај је и међу нашим женама изазвао веће интересовање за принципиелно решење питања смртне казне — да ли треба жене да траже, да се смртна казна укине. Стога ће Н. Ж. С. на дневни ред своје прве скупштине истаћи и ово питање. У толико би интересантније било, ако би наше жене писале о овоме проблему преко нашега листа.

Какву ће дефинитивну одлуку донети Н. Ж. С. о случају Јулке Куреш, и каква ће њена судбина бити, обавестићемо накнадно наше читаоце.

М. А.

Неколико речи о Интернационалној Феминистичкој Алианси

Поводом великих припрема, које се чине за прославу двадесетпетогодишње од оснивања Интернационалне Феминистичке Алиансе, можда ће бити корисно за наше читатељке, да у кратким потезима изнесемо нешто о историату ове велике светске феминистичке организације, која је дала духа и подстрека за стварање интернационалног феминистичког покрета у целоме свету.

Идеја за организовање Алиансе пала је на састанку феминисткиња, који је одржан у Вашингтону 1902 године а дефинитивно основање Алиансе је извршено на скупу у Берлину 1904 године када су примљена правила и изабран управни одбор, и нової организацији дало ее име Интернационална Алианса за Женско Право Гласа. Но како су после рата жене из многих земаља добиле право гласа, осетила се потреба за изменом назива Алиансе, и тако је на последњем Конгресу у Паризу 1926 године донета одлука, да званично име Алиансе буде: Интернационална Алианса за Женско Право Гласа и политичку и грађанску активност жена. Овако дуг назив, који се увек у употреби скраћено ставља, као што чинимо и ми, био је примљен из разлога, што првобитан назив није више будио интересе у масама жена оних земаља, у којима су жене већ задобиле право гласа, и које сада осећају потребу за јачањем грађанске свести код жена, како би остварили и потпуну равноправност. Но како она не одустају да се боре са нама за продирање идеје феминизма, то у овој организацији налазимо заједнички циљ, који је актуелан за све жене, без разлике да ли су политички изједначене са мушкарцима или не. Циљ Алиансе је у главноме следећи: 1) Да се постигне ослобођење жена свих народа, што ће се манифестовати у томе: да им се призна политичко изједначење са мушкарцима, и да се свима потребним реформама оствари потпуна равноправност између мушкараца и жена, како у погледу закона, тако и у погледу обичаја: и 2) Да се жене спреме за вршење њихове грађанске дужности и да се појача утицај жена на политички живот свих народа.

Чланови Интернационалне Алиансе могу бити национална феминистичка удружења, која у своме програму раде да се у њиховој земљи постигне циљ Алиансе. Почасна председница Алиансе је Американка г-ђа Чепман Кет, — о којој данас говоримо у нарочитом чланку, — која је и оснивачица Алиансе, а председница је нашим феминисткињама добро позната Енглескиња г-ђа Корбет Ашби. Екзекутивни комитет је састављен од представница 18 разних земаља. Главни рад Алианса постиже преко 9 комисија и то: За једнак морал; за национализет удате жене; за изједначење услова рада жена и мушкараца: за породичне податке; за неудате матере и њихову децу; за мир и Лигу Народа; за женску полицију; за законску једнакост жена; и комисија жена бирача.

За ових 25 година рада, Интернационална Алианса је одржала конгресе у следећим местима: Копенхагену (1906 г.), Амстердаму (1908 г.), Лондону (1909 г.), Штокхолму (1911 г.), Будимпешти (1913 г.), Женеви (1920 г.), Риму (1923 г.) и Паризу (1926 г.).

За ову прославу 25-годишње рада, нарочито Алианса жели да при-

---

каже ништа. Она је већ на ово научила.

Исто је велико одушевљење владало на прослави госпође Јелене Димитријевић. — Упознала сам је једне вечери у енглеском клубу, видела сам је и у њезином стану. Кад се занесе, у њезином се топлом гласу преливају ноте, које одају најдубљу душевну емоцију. Тај глас, као да је пун сунца, мириса, мистике далеких крајева за којима она вечно чезне. Како је била лепа, кад ми је рекла: „Пуно ми је срце љубави, љубави, што обухвата цео свет. За то вечно путујем...“ Седећи у списатељичиној топлој соби, слушајући описе појединих типова са истока, које су јој послужиле као модел за њезине „Нове“, мени је спонтано изашла пред очи госпођа Јевђенијевић, прва жена, коју сам у Београду упознала. Феминисткиња и социјална радница, ал која свом својом појавом, свим бо гатством својих дивних ручних радова — у којим је увезено толико финих, њежних осећаја и мисли, — сећа на исток, на домовину поета Тагоре, кој је госпођа Димитријевић потражила у његовом далеком Бенгалу.

Једног сам дана с госпођом Јевђенијевић била у селу, у Милошевцима. Од Београда нет сати возње. Били смо позвани на забаву, што је приређивала Домаћинска Школа. Стигли смо у први сумрак. Пред школом гомила деце, а пред каваном сељаци. Милошевци имају свој Народни Дом. Ту је била забава. Разговарали смо с девојкама и женама. Све су једва чекале, кад ће забава отпочети. Све је мирисало на нову обућу, смиље и касно јесење цвеће.

У осам сати почела је преставa. Пре преставе одржала је госпођа Јевђенијевић кратки говор у ком је растумачила значење Домаћинских Школа и изнела тежње Женског Покрета, да просвети село, а особито сељанку. „И сама сам водила школу“ — рекла је госпођа — „свакоме је успех радовао, ал' је била највећа моја радост, кад су ми на растанку ученице захвалиле, што сам их научила мислити. Пре то нису умеле, живеле су не мислећи и не расуђујући, као трава, као дрво у пољу. Важно је, да жена умије мислити. Кућа не лежи на земљи, већ на жени. Народ, који је с толико љубави опевао жену у својим народним песмама, примит ће и ово настојање, да се српска жена просветли с љубављу“.

Колико је госпођина нада била оправдана, видела сам сама на тој забави. У дупком кругоtој сали, док је она говорила, и за све време изношења програма, владала је највећа тишина, која је била велики доказ непатвореног интереса и симпатије.

Мале, просте сељакињице из поносне Шумадије одиграле су дирљиво и дивно спретно одабрани алегоријски комад у ком се слави јединство Срба, Хрвата и Словенаца. — Сељанка из Мачве стајала је упоредо са сељанком из Хрватске, Далмације, Босне, Војводине, Словеније, Црне Горе. Свака је приповедала своју ранију судбину, давала одушка задовољству и срећи, што се сад налази у оцњем крилу.

Након преставе започела је игранка. Ми смо стали на страну и слушали бистри, интелигентни разговор старијих сељака и сељанка. Остао ми је у памети сељак Драгољуб Димитријевић-Гобо, који је доказивао, како треба у наследном праву изједначити женску децу са мушком, како су се у Србији распале задруге, јер се у задругама женска чељад одвише израбљивала.

Сељак Ђорђе и његова жена Вида дуго су ми причали о својој деци, о њерима. Једну су удали за адвоката, другу за судију, а свакој су дали по сто хиљада мираза. За мираз, сваку, задушнице мора бити новаца... Кад сам Виду упитала, да ли су мужеви добри, она је испод своје „шамије“ — по мало жмиркајући — лукаво погледала у свог мужа, насмијала се, слегла раменима и одговорила: „Како који...“

Вратили смо се. Као рефрен звучиле су ми у ушима речи из Longfellow-e Псалме животу: —

„Let the dead Past bury its dead!
Act, - act in the living present!
Heart within, and God o'erhead!“ *)

Dr. Марија Илић

*) Пусти, да мртва прошлост покопа своје мртве. — Ради, ради у живој Садашњици. — Нек је срце у грудима, а Бог над главом.

вуче омладину, која ће имати прилике да чује о огромним напорима, који су учињени, да се достигне оно ослобођење жена, које су жене постигле у многим земљама. Стога се нарочито позива женска омладина целога света, да овоме конгресу присуствују. Том приликом немачка женска омладина шаље позив омладини свих земаља, који ми овде у преводу доносимо:

„Немачка омладина, којој припадамо, позива вас срдачно да дођете у Берлин од 17 до 22 јуна т. г. Дођите да учествујете на великом феминистичком конгресу који се тада одржава у Берлину.

Ми сматрамо да је младој женској генерацији дужност да се упозна најозбиљније са феминистичким покретом. И ми верујемо да је најважнија жеља готово целокупне женске омладине у свету, да се упозна са оним, које стоје на челу светског феминистичког покрета и на челу појединим земљама.

Такође верујемо да је жеља многе групације женске омладине, као и индивидуална жеља многих младих жена да се као припадније разних земаља међусобно упознају, да измењају мисли, и да ступе у лични додир.

Ми мислимо да учествовање на конгресу не даје само по себи дубок и импозантан утисак, већ овом приликом даје могућност да се упозна и престоница Немачке, и да се можете лично упознати са карактером немачкога народа.

Један специални комитет немачке женске омладине учиниће све што му буде могуће да се омладина из страних земаља осети брзо пријатељски у кругу немачких другарица.

Независно од конгреса, ми смо организовали једну серију забава за омладину:

Екскурзије! Ми желимо да покажемо странкињама лепоте берлинске околине, и ми је позивамо да учествује у нашим излетима.

Шетње са вођама даће прилике да се упознате са културним животом, као и са социалним и економским животом у Берлину.

Вечери, организоване од стране разних група женске омладине у Берлину, олакшаће међусобну измену мисли.

Чајеви, који ће бити приређени у разним немачким породицама, сакупиће омладину са великим женама целога света.

Специално вече показаће присутнима на конгресу тежње омладине. То ће вече ујединити целокупну омладину у заједничкој манифестацији.

Ми позивамо сву пријатељску омладину целога света: Учествујте на конгресу, и тиме ћете помоћи да се здружи омладина целога света, која има исте тежње!“

М. А.

Како васпитава Америка

Директор „Аустријско - Америчког института за васпитање“ у Бечу, П. Л. Денглер, написао је у 35 броју часописа „Revue international de l'enfant“ чланак о начину школског васпитања у Сједињеним Државама Северне Америке. Заједничка нота америчанског васпитања је — тако каже Денглер — наглашавање националне културе, што Европљанин најпре примети. Грађане променити у патриоте — важи Американцу за највиши смисао и циљ сваке наставе и сваког васпитања, и тај циљ тамо и постизавају. Америка има једну чудноватy снагу да призове себи масе народа из свих земаља целога света и да их формира као своје. После релативно кратког времена захвате корена у новом свету сви, који су отишли у ову туђу земљу, јер су били на рођеној груди без корена. У наследној генерацији нема више трага старе отаџбине; можда има трагова још у крви, а у успомени сигурно не. Сви мисле, осећају и раде као прави Американци. Чак заборавe језик домовине, јер им нова домовина силом натура нов, заједнички језик. Истина је да све те разнородне масе долазе у Америку већ психолошки спремне за такав преокрет.

Ако се хоће упознати колосални пропагандистички рад васпитања у његовом непосредном ефекту, треба ићи само у којигод основну школу у пристаништем делу Њујорка или у какав кварт фантастично развијеног Чикага. По тим школама, страшно стиснути, седе Немци, Италијани, Пољаци, Скандинавци, Грци и многи други — прави Вавилон — али ипак већ јединица, јер су сви прожети једном идејом: сви хоће да их нови свет што пре упије. Деца авантуриста, бездомовинаца, избачених постану преко ноћи народ и она мисле, осећају, говоре као Американац. У једној таквој школи видео сам преко 400 деце, гледајући филм, који им је излагао историју Америке у сликама. Родитељи ни једног између ове деце нису били рођени у Америци, а четвртина деце родила се још у Европи. У некој другој школи испитивао сам 10-годишње дечаке, да ли познају домовину својих родитеља. Половина од њих је знала да су њихови родитељи из Аустрије (пре рате). Али кад сам запитао за главну варош садашње Чехословачке, Пољске и т. д. није знао одговорити ни један. Родитељи немају интереса да гаје националне традиције, а у школи то још нису учили. Дошли су од некуд из Европе — из Аустрије — више не знају. Али, историја и географија Америке и грађанска наука слушају се са највећим интересовањем. Скоро у сваком разреду виси америчанска застава и по многим школама почиње јутарња настава певањем америчанске химне и поздравом заставе.

Тежиште пропагандног рада за америчанисање је у основним школама, које врше тај посао обучавања вредном прецизношћу. Пошто је то главни задатак школе, природно је да метод наставе и наставни план нису на таквој висини као што су у Европи. Ко би н. пр. тражио у препуним основним школама огромних америчанских вароши неке реформе, нешто сасвим ново или нешто што би вредело да пресади у Европу, он би се разочарао. Признати треба да појединих учитеља раде узорно и са беспримерном љубављу, али то је само иницијатива појединих талентованих васпитача, а не систематски рад. Становништво Америке расте невероватном брзином, зато је врло тешко поставити у сваки разред учитеља и не пита се много за квалификацију. Осим тога се позив учитеља у америчанском друштву не цени баш високо. И жене, које сачињавају 80% наставничког особља по основним и средњим школама, не теже по томе да би им постао учитељски позив вишим позив. Оне чекају на богатог младожењу или на то да постану чувена кино-звезда. Наравно да има међу учитељицама изузетака, које су скроз и скроз озбиљне и предане раду, али на жалост оне су у мањини.

У јужним државама Уније су прилике услед племенског питања врло компликоване. Ту постоји двоструки, чак троструки школски систем, јер се бела, црна и индијанска раса не смеју помешати. Црнци имају на железницама засебне вагоне, у трамвајима нарочита одељења, ни један хотел не прима црног госта и општење са Црнцем је немогућа ствар. Због тога и бело дете не сме похађати школе за црну децу и најмање општине издржавају по две, три различите школе.

Америчанско школство није централизовано и свака између 48 држава Уније има нарочит школски закон. Тако видимо да спроводе у једној држави са највећим еланом реформе, а суседна се строго придржава старих навика; у једној је заведена по средњим школама најстрожа војничка дисциплина, док се у другој одбацује све што није спорт у најстрожем значењу те речи. Упркос томе има америчанско школство некоје заједничке знакове. Систематско америчанисање је један између тих знакова, а други је систем школских типова: основна школа, коју напуштају деца са 14 година, затим долази средња школа, која је средња школа у нашему смислу али заједно и грађанска школа, по неки пут чак и трговачка и занатска заједно: затим се ређа такозвани „College“ и после њега тек студиј на универзитету. Кад сврши ђак основну школу, дође у 14 година на такозвану „high school“ где остане четири године. У последње време се ипак почело ширити сазнање да тако доцкан полазак у средњу школу не доноси неке нарочите добити и зато се развио покрет са захтевом да се споје последње две године основне школе са четиригодишњом средњом школом и на тај начин проширена средња школа делила би се на трогодишњу средњу школу juniora и трогодишњу средњу школу seniora. У средњим школама изненађује факат да 16 и 17 годишњим дечацима предаје наставница која није много старија од њих. Са 18 година прелази елита сваке државе на „College“ где је још увек главни циљ општа наобразба и врло се полако приступа ка специјализацији. Тек у 22 години се иде на универзитет, који је сличан европским универзитетима, а не даје толико личне слободе ђацима. Називи америчанских универзитета могу да збуне странца, јер постоје „Collegi“ који су у ствари универзитети у европском смислу, а наилазите нарочито по мањим провинцијским варошима на универзитете, који дају једва мало више него наше грађанске школе.

Васпитање кроз све ове различите школске типове обухвата много дуже доба живота него у Европи. Још ако узмемо у обзир да важи данас и дечје забавиште пре ступања у основну школу као саставни део јавнога школства, тако да онај који сврши све школе, напушта универзитет тек у 27 години живота. Поред тога се каже тенденција да се примају деца у дечја забавишта већ у најранијe доба. Видео сам многа јавна дечја забавишта где већ двогодишња деца са озбиљном стварношћу спремају сто за ручак, доносе јела, уређују цвеће на столу и међусобно се помажу. Свако дете је имало да сврши неку социалну функцију, коју је схватало најстварније и најозбиљније.

Данас америчанска школа не доводи још просечног Американца на ону висину наобразбе као што то чини европска школа, а она томе и не тежи, јер васпитава за живот и задовољава захтеве које се јављају из економских и културних услова, који су сасвим различити од наших. Америка нема амбиције да њено школство важи као узор за школско васпитање и она се мало брине за хуманисте, који не могу замислити праве наобразбе без латинског и грчког језика.

(У идућем броју објавићемо из чланка Денглера онај део, где говори о врло интересантним школским васпитним проблемима као што су на пр. однос између учитеља и ђака, телесно васпитање, школске зграде и т. д. — Уредништво).

Белешке

Рад Удружења Универзитетски Образованих Жена. — Ово млado Удружење већ у првој години свога рада показало је много агилности, труда и најпелше тежње, да окупи универзитетски образоване жене у једну моћну организацију, преко које ће једнима олакшати да допуне и усаврше своје научно образовање, а другима да према способностима и реду заузму она места и добију оно признање, које им се дугује.

У нашем листу објавиле смо конкурс за стипендије, које су расписане преко ове организације. Избор за стипендију у Кембрицу извршен је на седници Удружења одржаној 25 јануара. Као кандидати нашег Удружења Универзитетски Образованих Жена за ову стипендију изабране су: први кандидат Д-р Љубица Митровић, лекар, асистент Д-р Игњатовског, — за студију радиологије. Д-р Митровић је публиковала већ неколико својих научних радова, и најозбиљнији је кандидат за расписану стипендију. Други кандидат је г-ца Вера Поповић, професор математике у Сарајеву.

Са врло великим интересовањем и нестрпљењем очекујемо како ће наше кандидаткиње проћи при дефинитивном избору у Лондону, где конкуришу са женама из целога света. Резултат конкурса ћемо објавити.

Уједно скрећемо пажњу нашим читатељкама, да све оне, које би желеле да учествују у осталим конкурсима, објављеним од стране Удружења, поднесу благовремено своје пријаве.

Скупштина Удружења Универзитетски Образованих Жена. Своју прву годишњу скупштину Удружење ће одржати 24. марта т. г. Место где ће се скупштина одржати, као и час, објавићемо са дневним редом у идућем броју листа.

Реформа закона о ванбрачној деци у Немачкој. — Државни министар правде у Немачкој предложио је ових дана министарскоме савету нацрт закона о ванбрачној деци и о посиновљењу. Овај закон је био већ дуже времена обећаван. Најважније, нове одредбе овога законскога нацрта су: неудата мајка сме тужити више мушкараца, с којима је имала односе, за плаћање издржавања детета. Досад је нашао мушкарац, кога је назначила мајка за оца њеног детета, увек неке изговоре да му није требало носити материалне жртве за дете. Сада хоће законодавац да детету прилику да између више мушкараца изабере дете једнога, који мора плаћати издржавање, и тиме отпада онај разлог за неплаћање, ако је могао мушкарац доказати да је имала жена односе са више мушкараца. По новом законском нацрту биће продужено доба, за коју трба плаћати издржавање. Мати ће имати више власти над дететом. Она може добити и потпуну родитељску власт над дететом, ако је то из нарочитих разлога у његовом интересу. Дете задржава име мајчино, али законски нацрт предвиђа знатне олакшице, ако буде дао ванбрачни отац детету своје име. Осим тога могу ванбрачна мајка и ванбрачни отац прогласити своје ванбрачно дете за брачно, ако то желе.

Један племенит чин Сигрид Ундсет. — У нашем листу смо били већ јавили да је добила Нобелову награду за литературу Сигрид Ундсет. Шта ће она да уради са овом великом наградом? Смисао Нобелове награде је да може онај, који ју прими, слободно, без материалних брига радити на своме усавршавању. Како је схватила Сигрид Ундсет тај смисао? Код ње је веома редак случај да су уметност и човечност нераздруживо спојени; и зато заправо није никога зачудила њена одлука о располагању Нобеловом наградом, на против — каже један њен лични познаник — сви, који ју познајемо заправо смо само такав чин очекивали. Сигрид Ундсет је разделила целу награду у разноврсне хумане легате, између којих је главни легат одређен за родитеље, који морају неговати у својој кући душевно слабо развијену децу или децу, која опште нису способна за душевни развитак. Досада још никад није била употребљена она велика награда тако у смислу оснивача, као што је то урадила жена — Сигрид Ундсет.

Скупљајте претплатнике за лист!

ШТАМПАРИЈА „ТУЦОВИЋ“ — МАКЕНЗИЈЕВА УЛИЦА БРОЈ 3. — БЕОГРАД. —ТЕЛЕФОН БРОЈ 11-42 И 47-35.